

Mezopotamya'dan Evdeki Sepete, Yüreğimizin İçine: Kedinin Yolculuğu

Tanrı diye tapıldılar, şeytan diye işkence gördüler, sonunda dost olarak yaşamımızı paylaşır oldular. Ve tabii bu arada gizemlerinden hiç birşey kaybetmediler. Sırlarının çoğunu ne birlikte yaşadıkları insanlara, ne de bilim dünyasına kaptırdılar. Ama en azından yeni bir genetik çalışma, kedilerin nereden geldiklerini kesine yakın biçimde gösterdi. Çalışma, tarımın başlamasıyla kedilerin insana yararlı hale geldikleri görüşünü destekliyor. Sonuçlara göre bunun gerçekleştiği yer, insanların zengin tahıl depolarını kemirgenlerden korumaya çalıştıkları Mezopotamya ve yakın çevresi.

Yabankedilerinin, puma gibi türlerden farklı olarak günümüz kedilerinin atası olduğu biliminsanlarınca tahmin ediliyordu. Sorun, evcilleştirmenin ilk nerede ve kaç kez gerçekleştiği konusuydu. Yabankedileri olarak adlandırdığımız grup, aslında tek bir Eski Dünya türü. Avrupa, Afrika'nın Sahra-altı bölgesi, Çin, Orta Asya ve Ortadoğu'da yaşayan beş de alt-türe sahip. Çalışmayı yürüten Oxford Üniversitesi'nden Carlos Driscoll ve ekibi günümüzde yaşayan 979 evcil ve yabani kediden DNA örnekleri almışlar. Bu örnekler üç kıtayı kapsıyor. İncelemeler, bütün evcil kedilerin ortak

atalarının, bir bölümü Mezopotamya'nın içlerine kadar giden ve Bereketli Hilal olarak bilinen bölgede, yaklaşık 130 bin yıl önce yaşadığını göstermekte. (Bu onurdan, ülkemiz toprakları da payını alıyor bu durumda!) Burası, bundan 10-12 bin yıl önce insanlığın yerleşip tarıma başladığı bölge. Ekip, bunun yanısıra günümüz kedilerinde 5 ayrı mitokondri DNA'sı soyu saptamışlar. Bu çeşitlilikten yola çıkarak, evcilleştirmenin tahminen 5-6 kez gerçekleşmiş olması gerektiğini söylüyorlar.

Araştırmalar, kedinin evcilleştirilmesiyle ilgili olarak bilinen en eski arkeolojik kanıtlarla tutarlı sonuçlar vermiş durumda. Bu, 2001 yılında Kıbrıs'ta bulunan ve 9500 yıl önce bir insanla birlikte gömülmüş bir kediye ait iskelet. "Bundan sonraki adım," diye anlatıyor araştırmacılarından Stephen O'Brien, "kedileri evcil, uysal yaratıklar haline getiren mutasyonları saptamak olacak." Bu, şu sıralarda yürütülmekte olan kedi genomu projesinin de hedeflerinden biri.

ScienceNow Daily News, 28 Haziran 2007

Bilmiyorsanız Bize Sorun!

Açlıktan ölüyorsunuz, karşınızda camdan incecik bir tüp, 1/4'ü suyla dolu ve suyun üzerinde iştah kabartıcı, ama ulaşılmaz bir fıstık yüzüyor. Tüpü ters çeviremiyorsunuz. Ne yapardınız? Almanya'daki Leipzig Hayvanat Bahçesi'nde yaşayan beş orangutanın buldukları ve çoğu insana (ne yazık ki!) taş çıkartacak 'dahiyane' çözüm karşısında, Max Planck Evrimsel Antropoloji Enstitü araştırmacılarının ağızları tek kelimeyle açık kalmış. Çözümleri, yakındaki bir şişeden defalarca ağızlarına doldurdukları suyu, fıstığın seviyesi yükselene kadar tüpün içine püskürtmek. Üstelik bunu yalnızca biri değil, beşi birden akıl ediyor. "Başlamadan önce, bunun epeyce karmaşık bir deneme olacağı düşünmüştük" diye anlatıyor araştırmacılarından Natacha Mendes. "Böyle bir problemi, iş arkadaşlarınıza sorsanız, çoğu büyük olasılıkla hızlı cevap veremeyecek, bir kısmı da

eminim yüzünüze boş boş bakacaktır." Orangutanların başarısına parıltı katan bir unsur da, suyun şeffaf olmayan bir kaptan ve tüpten uzak bir konumda bulunmasıydı. Bunun göstergesi olduğu çok önemli bir sonuç var: orangutanların tahmin edilenden daha soyut düzeyde düşünebildikleri. "Problemi çözmek için en azından suyun görüntüsünü önceden zihinlerinde canlandırmış

olmaları gerekiyor" diye açıklıyor Mendes. Su ekleyerek tüpteki su düzeyini yükseltebilecekleri öngörüsünde bulunmalarıysa apayrı bir konu. Araştırmacılar şu sıralarda, kavram ve yöntem kargaşasından kaçınmak amacıyla, devreye girmiş olabilecek zihinsel süreçleri ayrı ayrı ele alabilecekleri yeni deneyler planlamaktalar.

news@nature.com 4 Temmuz 2007

